

щоб не образити чи не знітити їх тощо); навичка використовувати фактичні знання про історичний поступ і особливості розвитку та впливу певних релігійних течій при проведенні досліджень та в процесі застосування критичного мислення (для врахування багатоаспектності дій/чинників/наслідків).

Окреслені елементи історичної компетентності учнів, що формується на релігієзнавчому змісті, сформульовані у загальному вигляді та потребують уточнення з огляду на конкретну тематику навчального матеріалу та специфіку віку учнів, тому наведені для окреслення завдань її формування, їх структурування й подальшого уточнення.

## **СХІДНА РИМСЬКА ІМПЕРІЯ В ЗМІСТІ КУРСУ ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ (7 клас): МІЖКУРСОВИЙ АСПЕКТ**

*Ю. Б. Малієнко, к. пед. н.*

Нова програма з історії передбачає послідовне вивчення перших імперій Середньовіччя: Франкської, Східної Римської, Арабського халіфату. Такий підхід зумовлює формування в учнів цілісного уявлення про становлення сучасного світу, зокрема про появу таких європейських держав, як Італія, Німеччина, Україна, Франція, створення нової світової релігії — ісламу, формування парламентських структур тощо.

Актуальним міжкурсовим аспектом змісту історії України та всесвітньої (7 кл.) стає проблема взаємодії Русі-України з Візантією, що є важливою сторінкою вітчизняного Середньовіччя.

Відомо, що назвою «Візантія» Східна Римська імперія завдячує працям західноєвропейських істориків, які почали її вживати після падіння останньої в XVI столітті. Знання про Візантію, яка суттєво вплинула на Русь-Україну, допомагають учням краще зрозуміти історію України. Вивчення аналогічних процесів, що відбувалися у Київській державі, дає змогу вчителю показати вітчизняну історію у контексті європейського Середньовіччя та актуалізувати міжкурсові зв'язки.

3-поміж обов'язкових понять, передбачених програмою, власне «візантійським» є лише «василевс». Василевсами (басилевсами) та імператорами називали правителів Візантії. З обома цими поняттями учні знайомилися в курсі історії стародавнього світу. Проте, якщо до поняття «імператор» школярі зверталися, вивчаючи історію різних

держав, то поняття «василевс» — локальне, пов'язане здебільшого з історією Давньої Греції. Формуванню зазначених дефініцій сприятиме вирішення учнями завдань на включення поточного поняття у загальну систему понять, що вивчаються як у курсі історії Середніх віків, так і на уроках історії України.

Підкреслюючи вплив Візантії на Русь-Україну, варто зосередити увагу учнів на наступних факторах.

- Візантія сприяла християнізації Русі. Християнство пов'язувало Русь-Україну з Європою, зміцнювало її міжнародний авторитет.
- Християнська церква сприяла розвитку культури в усіх її проявах — літературі, архітектурі, освіті, образотворчому мистецтві тощо.
- Християнство, візантійські традиції вплинули на формування органів влади, судочинства, суспільні відносини Русі-України; поширювалася ідея божественного походження князівської влади.

Для актуалізації на уроці міжкурсового аспекту теми «Візантія» варто наголосити на впливі культури рومیїв на інші держави цього періоду.

Відповідно до нової програми, перший розділ маємо завершити практичним заняттям «Вплив перших середньовічних імперій на європейську історію». Такий підхід не тільки узагальнює навчальний матеріал, але й сприяє кращому розумінню учнями закономірностей і тенденцій розвитку середньовічних держав.

## **ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕТНОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ (7-8кл.)**

***Т. І. Мацейків, к. пед. н.***

В документах ООН і ЮНЕСКО, що стосуються проблем освіти дітей і молоді нинішнього століття, зазначається, що підготування молоді до життя в полікультурному світі є одним із пріоритетних завдань сучасної освіти. В доповіді Міжнародної комісії з освіти для XXI ст. підкреслюється, що одна з найважливіших функцій сучасної школи — навчити людей жити під одним спільним дахом, допомогти їм перетворити існуючу взаємозалежність держав і етносів у свідому солідарність.

Розглядаючи освіту з соціокультурної точки зору, можна стверджувати, що вона є об'єктивним механізмом передачі необхідного досвіду, традицій, ціннісних орієнтацій. Досягнути мети становлення духовного потенціалу особистості учня можна лише шляхом занурення його в світ культури свого етносу та в світ кращих зразків світової культури.